

Ивана Миланков

АУТОПОЕТИКА

„Дете када је било дете говорило је као дете, мислило је као дете.”

Да кренем од детињства. Песник и дете. Ја сам од оних песника који не умеју да одрасту. Још увек сам детиње зачуђена пред сликама света, још увек слободна да их дотакнем, помилујем, да плачем са њима, да им верујем. Сећам се, једном, имала сам пет година и док гледајући свет са прозора наше малене мансарде упитала сам оца „Тата, да ли свет постоји због мене или ја због света?” У тој недоумици сам још увек. Школа је за мене била трауматична. Нисам могла да се уклопим у једнообразно размишљање. Једном нам је на часу учитељица прочитала причу о шумару Ђири који је требало да отпутује у друго село, а ми смо за задатак добили тему „Шта се шумару Ђири догодило у другом селу?” Претпостављало се да ће шумар Ђира у друго село отпутовати возом, али ја сам шумара Ђиру сместила у брод. Желела сам да буде на мору, да уместо жирова сакупља шкољке и морске звезде. Већ тада сам имала нагон за удаљеним просторима. Али у постојећем простору сам добила недовољну оцену за састав. Сећам се и свог првог цртежа. Учитељица нам је задала да нацртамо слику под насловом „Пролеће у мом крају.” Ја сам траву, уместо изнад, нацртала испод земље. Видела сам две траве, ону изнад и ону испод. Да, волела сам удвајања и уможавања, многобројне могућности постојања истог. Недавно сам прочитала како је Пушкин после повлачења последњег мартовског снега лежећи на земљи ослушкивао корење биљака испод земље и знао где ће шта нићи. Наравно, због ове траве под земљом добила сам грдњу од оца. Другим речима, речено ми је да се мора знати шта је шта и ко је ко и како изгледа постојећи свет. Било је ту и батина, али ја нисам одустајала. Гледала сам ставри онако како ме оне позивају. Била сам тврдоглава, али та тврдоглавост је била нешто више од карактерне особине. Пре бих рекла да је то била вера у

свет какав је изгледао првог дана стварања, у један девичански свет. Велике су очи детета. Могу да виде океане велике попут Тихог и сва бића на његовом дну.

Мој мали дечји свет био је повремено уздрмаван световима одраслих, на пример световима очевих пријатеља. Мој отац, прозни писац Момчило Миланков, имао је пријатеље писце. Највише сам волела песнике, јер били су највише мени налик. Један од најдражих био је песник Стеван Раичковић који је знао дуго да прича са мном и поставља ми загонетна питања. Звала сам га Стеван Загонетни. И Васка Попу сам сретала у ресторану хотела Мажестик где је мој отац волео да пије кафу с њим. И Васко је волео загонетке, јер и његове песме јесу загонетке, а наслови његових песма одгонетке. Васка сам звала Васко Одгонетка, јер он би постављао тако замршене загонетке које је само он умео да одгонетне. Због тога сам касније, почевши да пишем песме, увек пред сваком песмом била као пред загонетком, али за разлику од Попе ја своје загонетке нисам желала да одгонетам. Сећам се још једног догађаја са песницима који ми је испричао мој отац. На Преспанском језеру, једног давног лета, дуж језерске обале шетали су се мој отац, Стеван Раичковић и Бранко Миљковић. Мој отац и Бранко су ишли напред, док је Стеван заостајао за њима држрћи у рукама транзистор, јер то је било време првих транзистора. Чудом се чудио како само неколко полугица и шрафчића могу да му приближе гласове преко воде, из Италије, док он шета у звезданој ноћи. Бранко и мој отац такође су били запослени звездама у звезданој ноћи. Наиме, мој отац, који је тада добро владао енглеским језиком, читао је Асимова у оригиналу и причао Бранку о црним рупама и вишедимензионалним световима. Бранко се у сред те приче осетио очајним и рекао оцу следеће: „Погледај ти то, а ја се закопао у четири елемента и антички свет!” Због ове приче сам касније, када више по узрасту нисам била дете, уписала студије физике, желећи да се специјализујем у астрофизици, али путеви судбине су ме одвели у зграду преко пута Прородно-математичког факултета, у зграду Филолошког факултета, где сам дипломирала на студијама англистике. Али и ту су ме сачекале звезде у гласу Виљема Блејка, Колриџа, Џона Дона и још небројано много метафизичара. Да, то су биле моје стазе и моја врата. Као што сам напоменула, загонетке су мој поетички избор. Сваку мисао волим да доведем до загонетке коју нерадо догонетам, остављам је отворену, јер одгонетка је крај пута, крај игре. Волим и игре које су такође бескрајне „Онда решим да те избезумим: / будем ти у оба ока / истовремено / У десном ти / моја црвена сандала, улевом / моја зелена суштина”, („Како ме види један крокодил”, из збирке *У суседству кише*). Не волим свођења, рамове, калупе. Све време док пишем, са мном је више персоне, она која

ме је позвала у игру (инспирација), ја која се играм (стваралац) и онај кога позивам у игру (читалац). Због тога моје песме нису затворени систем. Заговарам релативитет. Волим путовање. Моја путовања су углавном из димензије у димензију, из једне стварности у другу. Волим удаљене светове, волим да их спајам. Понекад себе зovem свемирском везиљом, јер убадам нит по нит сваког од тих бескрајних светова на свој лирски разбој. Због тога никада нисам на једном истом месту, чак сам на више места истовремено и ту и тамо, десном ногом у једној стварности, левом у другој. Време је такође моја игра. Путујем од Вавилонa, преко античког Рима и античке Грчке, пијем чај у Персији и у Лондону истовремено. „Ваши пси гоничи / тако су бучни, тако паралелни / са мојим длановима на чајнику / са зимом у врту”, („Писмо непознатом племићу”, из збирке *Вавилонски празници*). Моја машта воли идеју паралелних светова: „Дани на земљи само су сенке других светова... Лист сам, пређашње лице и сва потоња”, (из збирке *Спуштање стакла*). Песник и уредник мојих књига у едесији Нолит, Иван. В. Лалић, о мојој поезији каже: „ Пејсаж ових песама је географија културне традиције у саодносy са космичким. Њиме пролази песникиња, узнемирујући 'сенке, смрт и све што по њој луга' док слуша гласове и језике који се, као у кули вавилонској, не могу разумети. Комуникација је немогућа, а сан далек, на северу, или на некој звезди и из њега дува 'велика бела сила звана Ништа.”

Пошто сматрам да би свет био монолитан и тром када би се зауставио само на броју један и осећам да је радоснији са већим бројем постојања, боја, звукова, ја у својим песмама уводим идеју огледала. Огледала нас умножавају, чине нас видљивијима, откривају истину која је и од светлости и од таме. Откривају нашу умножену персоналност. Сви смо ми зимској души која снежи до некуд, сви смо ми хиљаде пахуља Једног. „Сада у мој лимб / понекад / зађе магла / и попну се огледала / неког дубљег пакла.” („*Sorella Fiorentina*”, из збирке *Спуштање стакла*). Огледала су за мене морска површина кроз коју гледам морско дно и видим примордијалне слике, баш онако како гледа дете, или још прецизније – фетус у плодовој води. Те слике су нам остале у подсвести и сновима који су уједно и огледала правремена. Стакло је такође моја опсесија, баш због преламања светлости и умножавања постојећег, због фрагилности у форми, а величанствености у метафизици, у преласку из света у свет. „Имам сујету стакла / и гордост његових сила. / Овде престају стране света, / разбијају се. / У мени кристали постају пловни.” („*Стаклени поседи*” из збирке *Спуштање стакла*).

Захваљујући врхунској професорки Види Марковић која је држала курс савремене енглеске књижевности на мојим студијама англистике научила сам шта је епифанија. Мало је рећи научила, донекле бих рекла

осетила, а у ствари доживела просветљење када нам је она на једном делу Елиотовог стиха из *Пустие земље* „светлост је пала на сафире и блато” објаснила шта је епифанија. Да, епифанија је спој неспојивог. Епифанија је спој и трансценденција истовремено. Епифанија углавном прати све моје песме. Волим алхемију епифаније. Волим преласке. Због тога је мој лирски субјект неодређен у појединостима, али савим одређен као доживљај у целини. Епифанија је за мене игра светлости. Увек трагам да видим траг светлости који је она оставила на неком предмету, на делу тела, на делићу емоције па потом следи та виртуозна игра спајања.

Ја сам од оних песника који пишу песму по позиву инспирације. Никада не могу рећи „Сада ћу да напишем песму”. Песма увек долази по мене, улази у мене, без најаве, без куцања. Затиче ме углавном у кухињи док сецкам шаргарепу, лук, купус... Тог тренутка када ме заголица, остављам нож и на било чему што се прво нађе за писање, а то су углавном полеђине рачуна за струју или телефон, почињем да записујем. Углавном не знам шта ћу написати, јер песмом не владам ја. Моје је да се препустим.

У збирци *Исјовести муња* постоји циклус под називом „Дванаест римских слика”. Овај циклус је исписан за једну ноћ. Заиста је мушки глас императора Хадријана зазвучао у мени. Кроз мене је прошла једна другачија природа. Допустила сам проток тој другости. Допустила сам проток мушке природе кроз моје женско биће. Драматична је била та ноћ, јер сам док сам записивала стихове осетила личну драму римског императора, његову располућеност између ширења граница римског царства и сопствене му душе која је за њега била највећа од свих енигми. Приближававши се крају живота, осетио је позив сопствене душе да је упозна макар у последњим данима. Овај циклус је био награђен на конкурс града Манчестера „Hadrian Wall”. И том приликом се догодило изненађење, јер сам се на тури по Енглеској нашла у месту где се налази чувени Хадријанов зид. Када сам дошла на фестивал нисам то знала, али пошто сам прочитала неколико песама о Хадријану, двојица енглеских песника су ме ставили у кола и довели до зида. Ово наводим као пример дубоке повезаности написаних стихова са појавама које су их позвале да се напишу. Да, ја пишем по позиву непознатог диктата. Од таквог сам материјала.

ЈЕДАН МАЛО ПОВИШЕН САН
ПРОСТОР ДОЗВОЉЕН ЗА НАЈДРАЖЕГ

Најдражи мој међу близанцима,
суђено ми је да тебе
само у сну срећем.
Не знам ко те овамо шаље,
али те молим
да те не исцрпу светови
Из којих долази невидљивост.
Не плаши се паукова,
то су твоје мисли
када их додирне ваздух.
Небројени су твоји знаци
 колико је само твојих
бића изван тебе.
Опет те молим,
да те не уморе облици
који су већ отишли у смрт,
јер предео у ком се срећемо
њен је близанац.

Чујеш ли случајно
да долазиш у незгодно доба,
не враћај се.
Слободно уђи.
У овим пустињама има још снова.
Чекају ме да их одсањам.
Нека те не изненаде камиле.
И моја бића су изван мене,
Имају своје глади,
своје снове
у јужним безданима модрине.
Слушаћеш о мојим телима,
чућеш о морима која треба да пређу
да би из ватре дошла до нежне твари сна.
Чућеш још о мојим вантелесностима,
чућеш како су одвећ раскошне
да би упловиле у твоју садржину,
и како још лутају
по лавиринтима многоликих богова.

Не враћај се,
ако чујеш да долазиш у незгодно доба.
Не враћај се,
јер ако се вратиш
никада више нећемо бити у истоме сну.
Не плаши се,
ови гласови не долазе од мене.
То су часовници, венецијанске маске,
невидљива послуга, чипка.

Моји те гласови неће узнемирити.
Узвраћам ти милосрђем,
јер ти ми једини доносиш
кључеве далеких и влажних ствари.
Једино кроз тебе могу да се сетим
стакленог лика под водом.

Најдражи мој међу близанцима,
ја имам пуно снова.
И као што си чуо,
неки су у боговима,
неки у понорима.

Тебе срећем у једном само.
Од свиле је.

ХАДРИЈАН, СМISЛУ И ОБЛИКУ

Волео сам Рим не зато што рођен сам у Риму
не зато што моја патрицијска крв није могла
а да не буде племенита само на форумима
римским.
Волео сам Рим јер једино сам дотле могао,
а наизглед Рим беше чудо – чврстина кичме, лице
монолитно.
Рим је био море и иза мора море.
Рим ме је звао, тражио, извлачио на земаљске плоче,
висине, површине. Једино кроз Рим могао сам да будем у ваздуху
да струјим кроз себе сољног, кроз себе видљивог,
кроз себе душом нетекнутог. Кроз Рим сам кренуо
у освајање облика.

Открио сам западна острва. Ни острва ми
не донесоше мир.
Чезнуо сам за облицима испод острва,
чезнуо сам за подводним бићима,
чезнуо да видим који то богови владају тишинама
и каквим их то златом изливају
и каквим их именима дозивају у храмовима,
мени непознатим.
Чезнуо сам, не знајући да облици имају
свој број и крај.
И ево већ привиђају ми се чемпреси римски
И сенке њихове што клизе низ зидове властитог ми
саркофага,
а ја не умем даље из племените римске крви,
из меремера, ваза и ваздуха.
Већ сам спреман да умирим руке и склопим очи,
спреман да се предам души, да ишчезнем у себе
другог
и први пут будем дубок и бео,
исто као звук оног далеког снега, у Галији
једном –
када га, онако зимски радостан и лак
на облик и смисао нисам свео.

3 ХАДРИЈАН

До Тракије дођох,
не због Рима.
До Тракије дођох,
не због светковина латинских.
До Тракије дођох
због нечег титрајућег, зовућег
што у чулима и разуму никада бивствовало није.
До Тракије дођох
због пролећа једног дивљег.
Мишљах можда је ту онај
кога тражим,
Онај мени сличан,
онај кога предуго одлагах
као пред смрт када скида се прстење,
на начин полагаан и свечан

или краљевски споро кад одлаже се одежа
земаљска.
И тако тражећи пророду другу
Из облика далеког, из облика високог,
Из облика топлот
у мене да се стоји,
нађох дивљину и њено срце –
племена, ватру, обреде очима непознате,
древна жртвовања. Римљанин сам, и ја знам за жртву – видљиву.
Али овај други, онај кога тражим
чека ме изван сфера, космоса и богова ми знаних,
чека да ми пролеће ово тракијско
последњу крвну чежњу спали,
чека да ми се последња хаљина старог разума
по пепелу развеје,
чека довољно чист да будем и
безмерну, невидљиву природу кроз његове очи
да примим
и ћелије састава у видљивости истрошеног
милионима лептира да предам
и онда, у море млађе од времена да се слијем.

ВЕЧЕРА СА РИБОМ И ОГЛЕДАЛИМА

Не лутај толико, натприродно је.
Ни Свемир није толико сам,
тих је и племенит у стакленој башти
са боговима.
Не замишљај самоћу тако астрално.
Чуо си погрешне приче
о звездама и хладноћи.
Ушао си у погрешне собе
са мумијама и балзамом.
Поверовао си стварима.
Ствари су далеке,
буде се у музејима,
изван њих почиње Бог
са својим суптропским душама.
Има нечег веселог
у призору са Богом.
Поклони му тишине твојих понора.

Замисли га – милосрдна шкољка.
Не лутај толико.
Чујеш ли како се комете завршавају?
Чујеш ли, лудило је топло, бело, обло,
долази из Алжира.
Не лутај толико,
Љубичице имају латинску префињеност,
а риба се једе у издвојеним сферама,
виљушке су од песка и сребра.
Свемир те чека са
цитром и огледалима.
Тако је мирно на дну стакла.
Не лутај више.
Неко са Урана тражи твој лик.

ПОДНЕ У СТАКЛЕНОМ ЗВОНУ

Оно што бих могла назвати умом
сабирам из лептирова.
Толика прекомерност.
Ублажавам је прахом.
Пет неба је мало.
Десет божанских смехова ништавно.
Толика прекомерност,
чист вишак, без тежине, без звука
стакло
које би могло одражавати Јапан,
његове сенке, њихову космичку модринау.
Стакло
које би могло заболети Анђеле,
далеке шкољке, њихова дна.

Оно што бих могла назвати умом
прекривам свилом,
сабирам из гласова.
Ублажава ме подневна церемонија.
Сунцобрани су елегантни
на начин сенки.
Сунцобрани су логични
на начин царства.
Смештају ме у пет стаклених звона.

Лептирови више нису неопходни,
усељвају се у околна мора.
Душа се њише у стакленом врту.
Стаклене биљке упијају бол.
Иње се спушта
тихо
без буке и наде.
Свет је од памука.
Више нема повратка.

ДОЛАЗАК БЛИЗАНАЦА

Доћи ће хоботнице,
моје миле близнакиње
из времена хиљаду тромих тела.
Вратиће ми дах.
Доћи ће шкољке, моје миле близнакиње
из времена леда и часовника.
Вратиће ми срце
у које ћу поново пасти
не на његово место
већ у његов обим,
довољан
да издржи ковчеге дугог стакла
у коме тајим твој ум.
Биће ту још и трагови богова
и знаци неких још невидљивих појава.

Доћи ће сви моји близанци
И један кога још увек чекам.
На броду је.
Биће висок и сив,
носиће кишобран
и рећи ће:
„Ово је нека друга вода
која не извире из кише.
Не познајем ове обале.
Имам неочекивану душу.
Време је да помешамо животе.”

Доћи ће ветар
из правца лавова.

Доћи ће.
Дунуће.
Однеће ми дно.

ЈЕСЕН У ЛОЖИ

Јосифу Бродском

Те ноћи изашли смо
из позоришне тмине,
понели смо базен,
статуу, шкољку и подводну нимфу.
Те ноћи у чуду затечени
опустошили смо и преосталих призора седам.
У срца су нам упадале комете
И понека вантелесна ствар.
Нечији кључеви у мојој руци су остали
а они, власници кључева тих
морали су преко месеца, кроз кринове ноћне
преко балкона мермерних у неки нови дом,
на нежној страни света.
Све се то догодило због твога имена, Јосифе,
због априлских киша у којима цвета срж природе твоје,
а природа ти је некако пешчана,
ти си свечаност пропуштања.
Сваку си ствар кроз ваздух спровео,
Сваки дах до воде довео
и све је потом бивало чисто,
а онда си могао да спајаш свећњаке са кишом,
Лаокона и Тезеја са Нотр Дам де Пари
И католика Елиота си волео и смрт његову мирну
на Божић.
И снове си волео, сан сваке појаве си знао, јер то облаци беху,
И у најдубљој тмини, на крају свих крајева
ти си их додиривао.
Та ноћ када смо у вртове кроз вазе улазили,
догађала нам се због твог гласа, Јосифе.
У театру смо били, глумца, чаролију чекали

етерично нешто да се деси
због густе стварности, на претек
и глас твој Јосифе земљу отвори
и цвет хебрејски из ње процвета.
То беше један тежак цвет,
мирис му опојан и стар.
Не знам где си сад. Знам да Венецију си волео
јер душа је њена на води.
Како се ТАМО плови, кроз коју твар?
Ми преостали, по вртовима јесењим смо се расули.
А ја? Ја ћу се ипак одлучити за то венчање са облаком,
брзо, између две олује да ме не повуку ствари.

КАКО СЕ ЗАВРШАВАЈУ АНЂЕЛИ

Анђели, Анђели
моји бели покрови.
Прошли су ваши векови.
Сада сте полни, у водама, на дну
као рибе.
А и све то са Богом
само је заблуда, торзо.

Мој улазак у ветрове
биће сасвим неочекиван.
Збунитићу прах и паукове
отежале од Египта.
Обреди ме неће остварити.
Претешка сам за све то –
заиста сам видела како
се завршавају Анђели.
Била сам у поворкама,
у сенкама,
у унтрашњости њиховог ваздуха.
Живела на Гренланду, у огледалима.
Преживела
ексцентричност перунике
и тежину руже.

Кажем, све то са Богом
само је торзо.

Већ суседни Свемир
саздан је од стакла.

ПИСМО НЕПОЗНАТОМ ПЛЕМИЋУ

Племенити Сире,

Ваши убирачи пореза,
Ваши надзорници духа
по мануфактурама,
Ваши пси гоничи
тако су бучни, тако паралелни
са мојим длановима на чајнику,
са зимом у врту.
Али, тако мора бити.
Ја сам само острво од снега.
У оку ми пахуљица
бескрајна.

СТАКЛЕНО ПОПОДНЕ

Овде је неко посуђе опрао.
Овде је неко зецкао.
Овде је неко мерио и измерио
и сада је све свето, обичајно,
сахаринско, млечно.
Пејзаж је вртовима и фонтанама склон.
На рубу врта
душе од путера
и небо са неба пада.
Анђели? Опрезни. Скривени.
Расцеп је негде међу звездама,
издвојеност, још даље.
Ванила, цимет, кашика прва, кашика друга,
раскош, сласт,
тако почињу призори од стакла.
„Додирни”, цикнули су грами
И хорови бели и апотекари.
„Под стаклом је душа висинска.
Бог је од крзна, умиљат и благ.

ЈЕЛЕНА ТРОЈАНСКА

Могла сам бити царица од Сабе,
у црној шуми, црна пума,
ружа у царском врту,
комета

и њена обрушавања,
али волела сам мора и бродове
и њихова надолажења
и ратове сам волела,
ратове уопште
и ратове због мене
и моје fine пути.
Знао је то слепи Старац
и са мном отпочео еп.
Бејаш му само за толико потребна.
После је ствар прешла
у мушке руке,
а мене гурнуше
низ литице историје.

Али, да мене није било
зарђали би мачеви Троје,
а Грци не би ни знали
колико мачева мудрих
може у једног коња да стане.
Да мене није било
постојале не би све те Касандре,
Киклопи, Кирке, све те радости маште.
Без мене корали не би били црвени.
Уз мене громови поново постадоше млади.
Ех, да мене није било
море не би било толико дубоко.
Знао је то слепи Старац
и са Пенелопом верном завршио еп.
Али, не жалим,
јер море се тако мрешкало,
а бродови
све на хиљаде.

О ХАЉИНИ И БОГОВИМА

Када волимо људе
ту је увек
једна гранична област,
једна назови земља,
ту су богови.
Волимо људе
заједно са боговима.
Када дође љубавна бол,
то боле богови, не људи.
Када заболе богови
ја спакујем
своја два кофера од сламе
и одлепршам.
Лепршање је
моја карактерна особина.
Затим кроз пустиње и кактусе
кроз џунгле и тигрове
и сретнем
богове старе.
Једино сам ја нова
у хаљини новој,
боје тиркиза.
У тој боји им се враћам.
Поново их пронаћи,
значи бити раван њима.

IL TEMPI PASSATI

Када лутала сам
сама као облак
овим градом
срела сам
тебе.
Не тебе,
Огњену земљу
извађену из контекста
Огња.
И питала,
оног стварнијег

од тебе:
„Како си?“
Одговорио си, не ти:
„Одлично, зар се не види?“

Сећам се.
Давно то беше.
Замишљали смо
један тршчани кров,
у Индији
и сваки дан се пели
све више и више,
ка небу све ближе и ближе.
Онда си ти ногом левом,
па ногом десном
склизнуо
у
удобност,
у
леопарде,
али не оне,
већ ове
којима сада прекриваш фотеље.
Клизиш и даље
кроз лифтове, неонска сунца.
Добро се сналазиш
у фаталном загрљају кравате.
Човек од – до.

Мене ево у једном
енглеском граду.
Испијам чај.
Пријатно је, топло, пролећно.
Али,
не видим небо.
Можда због кише.
Не чујем месец.
Можда због магле.
Планете више не миришу
љубичасто.
Звезде су тако обичне.
Подразумевају се.

ПРОТИЧЕМ КРОЗ ТВОЈ ГРАД

Дошли су
и било је лето.
Није занемарљиво то што било је лето
и што је у седмој палати мога ума
било доба делфина
и што је прича испричана у плавом.
Било је вртова,
арапских базара,
једнорога,
византијских ружа.
Није занемарљиво то што било је лето,
јер дошли су босоноги
 без крила,
а имали су их
у некој још дубљој слици.
Дошли су без кључева,
премда сам их очекивала –
те звуке док намичу засторе,
над плочама мога ума,
док закључавају ветрове.
Дошли су,
али не стварни.
Дисали су у орхидејама,
јер знали су како је иза анђела, иза печата.

Покрети ми се уливају у реку.
Протичем кроз твој град.
Лето је,
и нимало није занемарљиво то што је лето,
јер доћи ће,
и теби ће доћи.
Донеће ти макове.

Само пази,
не додируј их рукама.
Додирни их мојим умом.
Ако на јави не можеш,
а ти одсањај.

КАДА ПОСТАНЕМО ОПРЕЗНИ

Било је то једно успешно вече.
И ја сам била добра,
лепо васпитана.
Ни реч изустила,
ни климала, ни не климала главом,
дражесна,
нема,
угушена,
плутајућа
међ људима
са којима сам некада
отварала Месец
и секла га у кришке.
Да, добра сам била,
ни реч проговорила
међ људима
са којима сам некада
живела у кућама ветрова
из којих смо гледали возове
не како пролазе
већ како сањају.

Добра сам била,
премда
мало кафе пролила
по столу,
баш да се не угушим
сасвим.
Срећом, сто беше пластичан
а крпа добра.
И све је даље било добро
међ људима које сам некада волела
као звезде и рибе и срне и шуме у пролеће,
међ људима са којима сам сада
опрезна.

Напољу већ и није тако добро
као међ људима:
грови, облаци, киша,
а ја нисам опрезна,
и лепо је.

ЉУТЕ ЦИПЕЛЕ

Имам кућу и у кући
собе
и у собама
ветрове.

Имам кућу и у кући
подруме
и у подрумима
бродове.

Имам кућу и у кући
таване
и на таванима
ормане старе.
Ту слажем своја лица
са преливима папагаја
и финесама веверица.
Ту тајим своју ћуд.
Хана ми је име.
Овде, на тавану гласно га изговарам,
онако како су ме учили
циклони.

О, гле и љуте ципеле имам.
Обучем их понекад
и у поноћ
склизнем
у дивљину огледала.

ПРИЗОРИ И ДРУГЕ СУШТИНЕ

У кухињи мојих суседа иста квадратура,
иста вертикала
све исто, само не и ја.
У кухињи мојих суседа седим.
Чекам да се скува кафа.
Кроз прозор гледам
и видим околна постојања:
шума долази из свих праваца,

у свим годишњим добима истовремено
и траје дуго
као злато.
У мојој кухињи то видела не бих,
јер испречила би се већ
нека неопрана тацна, прашина, паучина.
У кухињи мојих суседа
и небо видим, тек рођено.
У мојој кухињи то видела не бих
јер испречио би се већ
неки дан на календару
који треба заокружити.
У кухињи мојих суседа
нађе се и понеки тањир неопран,
али нека га, није мој.
У кухињи мојих суседа
птице су тако изразите.
Нађе се у кухињи тој и понека шкољка
у зделици са успоменама
неког давног летовања.

У кухињи мојих суседа
силно пожелим
да се сјурим доле,
ка мени
и широм отворим врата
мору.
Касније ћу рибама отворити прозоре,
шкољкама балконе,
па нека ничу као цвеће.

У ЈЕДНОМ НЕМАЧКОМ ГРАДУ

Недеља. Подне.
У фотељи си. Дубоко.
Понад тебе папагај. Зелени.
Не говори. Празнује.
Недеља и даље.
Зелено и даље, једино што папагај
допушта у овом дану.
Зовеш ме. Питаш: „Шта радиш?“

Одговарам: „Ништа”
Онда пауза. Дуга. Довољна
да пребројим десет облака
на немачком небу,
у једном немачком граду.
Пауза. Довољна да се тамо негде у Индији
умножи хиљаду комараца,
да се у Кини роде шесторке.
Пауза дуга. Довољна да у овом немачком граду
једна капљица росе склизне
са латице руже
равно на мој длан.

А онда поново: „Како си?”
и моје: „Добро сам.”
Досадно. Тужно.
Нека је! Како бих иначе бројала облаке
у једном немачком граду,
облаке веселе, разигране.
Како бих иначе твој глас ставила
у ружу?

БУДИ ДОБРА

У свађи сам
са годишњим добима,
нарочито оним хладним.
Онда се постидим
и кажем себи:
„Буди добра
и реци
да је то само киша
и изађи из собе
и себе
и нежно отвори кишобран.”
Онда будем добра
и излазим из свега
из чега се изађи може.
Отварам кишобран,
већ за пет минута
непотребан,

јер киша се
претворила у снег,
а ја сам и даље добра.
Ох, како ме жуља
та доброта.
Пожелим да будем
још мало зла,
још мало живахна,
са косом
распусном и дивљом.

Али снег ме је предахитрио.
Ево га,
пада,
а ја сам без речи,
оних паклених,
познатих у свађама.
Ево га снег,
пада
кроз моје мисли,
преко мојих речи.

CRESCENDO

Слутим сопствени *crescendo*
иза далеке кише, у туђој земљи,
на литици магле.
Урал је тај облик.
Слутим, Север је чист.
Да, тамо је појавност света.
Слутим једну страст из сновиђења
и своје сенке у ружичњаку.
Памтим тај врт пре светлости и таме,
сувог и влажног, пре знака времена, човека
и кита.
Ружа је та спољашњост и њена граница.
Тела своја безбројна и древна стресам по зверима,
у ноћи звериња.
Све сенке и утваре у крзно и свилу завијам,
да међу чудима не постанем тело, сведок и страх.
Ова гломазна и дуга свила, можда је то Кина

У туђим сновиђењима – коб којој не одолевам,
Равнодушни су једино делфини.
Ако се дно узнемири,
биће и друго дно,
не плашим се пада!
Плашим се једино особине хладних метала.
Лицемер? То је непостојећа скала,
премда природно стање:
метеорит, монолит, јава.
Маска? Неће издржати. Она је само детаљ праха.
И снегови и глечери, све је то варка.
Материја је и тешка и лака,
вечно стање праха.
Дух је једино годишње доба.
У том добу коначно на сва своја лица
имам права.
И смрт нека дође, да ме затекне потпуну и целу.
Иза пустиње, у безграничном перју. Врпца. Чвор.
Да, морам да признам моја је страст надземаљска.
У клисури видим влада венецијански склад,
А порцулан је тако благ и тако лак.
Беспрекорна, крхка, није таква њена мера,
Није таква страст.
И опет часовник, црног Нубијца
и очајне делфине слутим.
А све би то могло пучина да буде.

ШУМОВИ И ЗВУЦИ

Волим рутину
кућних апарата.
Термостат фрижидера.
Укључи се. Искључи.
Умирује ме тихо зујање
електричних живота –
шпорета, бојлера, климе,
електричног лонца.
Када је време да оду, оду
без драме, без религије, без смисла.

Када се заврше шумови
долазе мачке.
Ослушкују светове
изван слуха.
Њуше места
некадашњег звука.
Зачуђене.
Застану.
Проверавају
где су отишли звуци
и да ли су заувек
нестали.
А онда наставе са игром.

ПОСВАЂАЋУ СЕ СА ЛУТКАМА

Онога дана
када више не буде било
риба
постаћу снег.
Имаћу сопствену кишу.
Носићу је уместо кишобрана.
Онога дана
када више не буде било
облака,
посвађаћу се са луткама.
Украле су ми птице,
ушле у моја огледала.
И са огледалима
ћу се посвађати.
У њима су
старе звезде
и мојих осам смрти.

Косу ћу расплести
над морима.
Отпловићу
у срце
другог света.
Већ га цртам
заједно са анђелима.

ЖЕНА БЕЗ ОСМЕХА

Није се вратио,
остао је на острвима
осмех.

У једном циркусу
показују
жену без осмеха.

У другом циркусу
друга жена
сањала је острва
и плашила се лавова,
и плашила се мермера.
И страх је имала
од љиљана белих
непрегледних.

И срце је једном имала.
Није се вратило.
Остало је у срцу
тиглова.

ДУВА ВЕТАР, ИЗ ВАВИЛОНА

Силвији Плат

Ова ме кућа не воли.
Пуна је духова,
прашине,
паучине,
туђих вирова.
Ово је једна сребрна кућа
хладна као нож.
Клати се
на ивици месеца.
Овде су понори тако стварни.
Време је за сенке.
Долазе у поворкама,
једна по једна.
Можда да их помилујем,

да им дам име,
да се заједно изговоримо.

Долазе времена
из древних огледала.
Долазе камиле,
долазе пустиње.
Долази златни ветар,
из Вавилона.

Однекуд лептирови.
И они долазе.
Облачим их.
Пристају бојама
мојих нестајања.

МУЗЕЈ БЛИЗАНАЦА

Време је музеј,
време је историја сандала
и историја накита.
Ми нисмо из времена.
Близанци смо.
Имамо заједничке родитеље,
тигра и пауна.
Бацили нас на планету
на коју не залазе богови.
Све смо морали сами.
Створили смо мора.
Оживели небо.
Продужили шуме.
Ми близанци.
Стопљени,
све док нисмо открили
да имамо
различите немире.
Ја сам изабрала север.
Ти југ.
Са истока и запада
Ипак дођоше богови
И донесоше време.

Ја у музеју минђуша.
Ти у музеју сандала.
Мирни, уштиркани,
Бели као Алпи.
Али имали смо
наше немире,
због којих
у неко доба ноћи
музеји постају
валцери.

НОВОГОДИШЊА, ЛОНДОНСКА

у позној варијанти

Лудује Трафалгар.
Лудују даме, собарице,
подсукњице, подвезице,
зечеви, папагаји,
антикварнице.
Лудују станице:
Marble Arch, Kensington.
Између ове две станице
океан.
Чујем га
на дну
мојих ћелија.
White Chapel, Hude Park.
Између ове две станице видим
Лептира.
Излеће
из твоје љубави.
Bayswater, Paddington.
Између ове две станице видим
човека из љубичастог времена.
Носио је кишобран.
Victoria Station, Piccadilly,
Charing Cross, King Cross.
Лудују маске.
Смех се подразумева.
Свет се подразумева.

Договорено је.
Општа радост.

Једино су паркови тужни.
Измичу, нестају.
Где су отишли паркови?
Не могу их наћи.
Мене чека
нова ботаника
у дугим хаљинама
зиме.
Мене чека воз.